

1/1
1/1
1-7/1
5.12.2000
5.12.2000
5.12.2000

ДО КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА БЪЛГАРИЯ

Тук

Уважаеми г-да конституционни съдии,

Като използваме възможността да представим допълнителни съображения и доказателства в подкрепа на нашето искане, съгласно дадената ни от закона и от вас възможност (Закон за конституционен съд, чл.18, ал.2) и като спазваме посочения срок за това (14-дневен от деня на получаване на съобщението) излагаме на вашето внимание следното:

1. В президентската кампания през 1992г. като кандидат-президентска двойка участваха Георги (Жорж) Ганчев и Петър Берон. При постъпването на предложение за регистрация на тези кандидати пред ЦИК избирателният орган констатира, че едно от изискванията "живял последните пет години в страната" не е налице и с мотивирано решение (№38 от 7.2.1991г.) отказва вписването им. ЦИК извърва служебна проверка на достоверността на фактите в декларацията по чл.6, ал.1, т.3 от Закона за избор на президент и вицепрезидент (относно живеенето в страната) и констатира следното:

"Едва на 23.09.91г. (т.е. само 3 мес. преди регистрацията!) по лична молба на кандидата е издаден обикновен задграничен

паспорт на постоянно живущ в страната български гражданин.” До този момент Жорж Ганчев е със статут на “постоянно живущ в чужбина български гражданин – според притежавания от него задграничен паспорт.

Решението на ЦИК е обжалвано пред Върховния съд и кандидатите са регистрирани за участие в президентските избори. От решението на Върховния съд №1033 от 16.12.1991г. се налагат няколко извода, от които става ясно, че **нуждата от изясняването на въпроса за “живял в страната” и начина да се доказва това е очевиден.**

ЗИПВР предвижда ред за установяване на изискванията по чл.93, ал.2 от Конституцията. “Живял последните пет години в страната” се удостоверява единствено и само с попълването на декларация по утвърден за това образец. ЦИК прави преценка относно спазването на изискванията на чл.93, ал.2 от КРБ само в рамките на представените документи. Дали кандидатът е живял в страната или не избирателният орган съди от факта на подаване на декларацията по чл.6 от ЗИПВР като не е предвидена възможност да се провери истиността на представените документи.

Г-да конституционни съдии, изложеното до тук има за цел да аргументира нуждата от задължително тълкуване на въпросния конституционен текст. В гореизложения случай за регистриране на кандидатите се е оказал достатъчен фактът, че е подадена декларация. Дори притежаването на паспорт с определен статут не е зачетен като формален критерий, да не стесняваме до адресна регистрация, притежаване на имущество и т.н.

Вярно е, че цитираното решение на ВС е само косвен източник на правото и не допълва материалната норма. В този смисъл едно бъдещо становище на конституционния съд ще внесе яснота и ще гарантира еднообразно тълкуване и прилагане на закона.

2. Словесно-логическото тълкуване на текста “да е живял последните пет години в страната” показва, че ограничителният елемент, съдържащ се в него, е доста по-слаб, отколкото на пръв поглед. “Да е живял” в българския език е форма на глагола от свършен вид “да живея” в минало неопределено време. Когато се

касае за определен период от време /напр. пет години/ тази форма има смисъл, че **някой е живял в течение на част от периода на съответното място и съответното действие е завършило.** Каква част от периода въобще не е ясно – една седмица, една година или повече, но в никакъв случай не се включва целият период. Ако се има предвид да се обхване целия период от петте години, би следвало да се използва формата "да е живеел" – глагол от несвършен вид "живея" в минало неопределено време. Или още по-точно би било да се каже "да живее през последните пет години в страната." Или пък "да живее непрекъснато през последните пет години...". В Конституцията обаче подобни текстове няма. Има "да е живял". От гледна точка на това тълкуване решението на Върховния съд е правилно – изпълнено е изискването кандидатът да е живял известно време в страната в течение на последните пет години.

3. Юридическото тълкуване на изискването президентът "да е живял последните пет години в страната" е възможно и от гледна точка на субективната теория - да се види волята на законодателя, както и от гледна точка на обективната теория - да се установи онзи смисъл на съответната норма, който отговаря най-добре на съвременните нужди.

- По отношение на волята на законодателя:
 - прилагаме протоколи от разискванията в Комисията по изработване проект за Конституция и протоколи от заседанията на Великото народното събрание по второ четене на чл.93 от КРБ. (В различните предложения текстът е под друга номерация). Относно материалната и духовна обстановка на създаването на нормата – *occasio legis* – смятаме за излишно да навлизаме в детайли, само ще споменем, че част от депутатите са напуснали Великото народно събрание поради протакането на приемането на Конституцията. В обществото нараства натискът върху ВНС за бързото приемане на Конституцията. Редица от текстовете са приемани набързо без необходимата прецизност и задълбочени дебати и както изглежда и без езикови консултанти. **В името на компромиса се приемат неточни текстове и такива, които открито противоречат на духа**

на Конституцията и на практиката в европейските страни. Една част от народните представители не подписват Конституцията. Специално по текста на чл.93, ал. 2 се предлагат различни ограничения за конкретни лица. Част от тях, които касаят членове на ВНС – за “роден в България”, се отхвърлят поради съотношението на силите вътре в него / напр. за А.Луканов и Г.Пирински/. Другото ограничение обаче – да е живял последните пет години в страната, касаещо директно Н.В.Симеон Втори, се гласува при доста интересни обстоятелства. В Комисията при първото четене текста не съществува. При второто четене текстът първоначално е отхвърлен, но по-късно при много нисък кворум – **17 от общо 57 члена на комисията** се приема с 10 за, три против и четири въздържали се. Мнението на водещи юристи, включително и от БСП, срещу това ограничение не е възприето. В пленарна зала на второ четене председателстващият заседанието **въобще не подлага на гласуване предложението на докладващия /Л.Корнезов/ за отпадане на изискването** и подлага на гласуване само ограничителния текст. Така волята на народните представители не е могла да бъде изразена ясно. От изказванията на **народните представители личи, че на всички е известно, че става дума само за Н.В.Цар Симеон Втори и за никой друг**. Нещо повече – от дебатите и подложените на гласуване в Комисията и пленарната зала текстове става ясно, че народните представители не са правели никакви разлика между вариантите на текста “през последните пет години” и “последните пет години”. Оправданието, че законодателят е сметнал, че с такова ограничение кандидатът ще има по-верен поглед за социалното и икономическо развитие на страната е нелогично предвид на това, че за министър-председателя, който според Конституцията осъществява цялата изпълнителна власт, такова изискване не съществува. Тъй като президентът се избира пряко от гласоподавателите (за разлика от министър-председателя!) именно те чрез своя вот –

предпочитайки един или друг, са овластени да преценят, кой колко е подготвен, информиран и достоен.

- от гледна точка на обективната теория:
 - съвременният начин на живот, глобализацията на проблемите и интеграционните процеси, които са национална политика, предполагат една свобода на придвижванията, пътуванията и комуникациите, тъй като именно така човек може да бъде реално информиран за социално-икономическите процеси не само у нас. Друг е въпросът, че цензът за отседналост е безсмислен, ако самият кандидат не е подготвен, няма възможност или желание да проучва и да анализира обстановката. Уместно би било да се направи сравнение с другите републикански конституции в Европа по отношение на ценза за отседналост:
 - Във френската конституция такова изискване няма;
 - В италианската – също (Всеки гражданин с граждански и политически права, който е навършил 50г. има право да бъде президент)
 - В Австрия – да е навършил 35г., да има избирателни права. Лишени от това право са членовете на императорските домове и на семействата, които някога са принадлежали към тях;
 - В Португалия – да има избирателни права, да е португалец по произход и да е навършил 35г.;
 - В Гърция – да е гръцки гражданин най-малко 5години, да има гръцки произход по бащина линия, да е навършил 40 години и да има избирателни права;
 - В Германия – да има право да гласува и да е навършил 40 години.

Ограничаваме изложението си по този пункт до примерното посочване на няколко конституции и считаме, че то не се нуждае от подробен анализ, тъй като на пръв поглед е видно, че **подобно изискване за отседналост (както в КРБ) в другите републикански конституции в Европа не съществува.**

Нещо повече – изискването президентът “да е живял последните пет години в страната” **противоречи и на основните начала на българската**

конституция. Според чл.6,ал.1. “Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права.” , ал.2.”...Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии...” Според чл.26,ал.1. “Гражданите на Р.България, където и да се намират, имат всички права и задължения по тази Конституция.”, а освен това в чл.35, ал.1 “Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели.”

Въпросът е как Конституцията дава права на всеки един български гражданин и не позволява те да се ограничават по каквато и да е причина (произход, лично и обществено положение и т.н.), а от историята по създаването и целият анализ на чл.93, ал.2 от КРБ личи, че се цели ограничаването на правата на конкретно определено и назовано лице? Точно поради това така нареченият ценз за отседналост е порочен и противоречи на разума и духа на българската конституция. Следва да се има предвид и факта, че много българи са били прогонени насила от страната и са им били конфискувани имотите, т.е. те са били възпрепятствани да отседнат отново у нас след като са се сдобили отново с паспорти. Не е без значение и това, че заради една личност са засегнати правата на още много достойни български граждани, които не са прекъсвали връзката с родината и биха желали да участват пряко в политическия живот на България. Все повече и повече българи ще напускат страната и ще търсят препитание и реализация във от нея. Всички ние, обаче, имаме интерес тези хора да не губят връзката си със страната, в която са родени и отраснали. Създадения от ВНС ценз за отседналост на президента не е основан на сериозна логика, а е резултат на нежеланието и страха на някои политически среди, че Н.В.Цар Симеон Втори може да е бъдещ кандидат. Предвид на голямата обществена подкрепа на Симеон Втори днес никой не поддържа подобни тези. Следователно, вече не съществува и обществена потребност от силно ограничително тълкуване на визираната от нас норма в Конституцията.

Ние смятаме, че е дошло времето от страна на Конституционния съд да се направи по-широко, в смисъл по-слабо ограничително,

тълкувание на визираното ограничение в Конституцията. Още повече, че самият Конституционен съд направи прецедент с подобно тълкуване на нормата относно герба на държавата.

Към тези съображения прилагаме:

1. Решение на ЦИК 38 от 07.12.1991 г., Решение на Върховния съд адм.гражданско отделение 1033 от 16.12.1991 и доп. Решение на същия 324 от 17.12.1991 г.
2. Извадки от стенограмите на 160 заседание на ВНС на 20 юни 1991 г. и от стенограмите на заседанията на Комисията по изработването на проект за Конституция от 09.04.1991 г, 08.05.1991 г., 13.05.1991 г. и 03.06.1991 г.

София, 5 декември 2000 г.

За групата народни представители:

Венцеслав Димитров

